

Cynllun Iaith Gymraeg Cyngor Tref Caerdybi

Ebrill 2023

1. Datganiad agoriadol

Mae Cyngor Tref Caerdybi wedi mabwysiadu'r egwyddor, wrth gynnal busnes cyhoeddus yng Nghymru, y bydd yn trin y Gymraeg â'r Saesneg ar y sail eu bod yn gyfartal. Mae'r cynllun hwn yn nodi sut y bydd y Cyngor yn gweithredu'r egwyddor honno wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yng Nghaerdybi.

2. Mae'r Cyngor yn cydnabod y gall aelodau'r cyhoedd fynegi eu barn a'u hanghenion yn well yn eu dewis iaith, mai mater o arfer da yn hytrach na goddefgarwch yw eu galluogi i ddefnyddio'u dewis iaith ac y gall gwadu'r hawl i ddefnyddio eu dewis iaith eu rhoi mewn sefyllfa anfanteisiol. Bydd y Cyngor, felly, yn cynnig i'r cyhoedd yr hawl i ddewis pa iaith i'w ddefnyddio wrth ymdrin ag ef.

3. Nod y Cyngor yw:

- Galluogi pawb sydd yn defnyddio gwasanaeth neu'n trafod gyda'r Cyngor neu'n cyfrannu at y broses ddemocrataidd i wneud hyn trwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis personol yr unigolyn.
- Hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned.

4. Cyflwyniad i Gyngor Tref Caerdybi

Ymhlith prif ddyletswyddau'r Cyngor mae:

- Ystyried materion cynllunio;
- Awgrymu gwelliannau yn ymwneud â phrifyrdd;
- Darparu goleuadau Nadolig yn flynyddol;
- Rhoi cymorth ariannol i nifer o fudiadau gwirfoddol ac elusennol;
- Gofalu am seddau eistedd a byrddau arddangos cyhoeddus;
- Penodi cynrychiolwyr ar nifer o gyrff lleol ac allanol.

Mae'r Cyngor yn gweithio i hyrwyddo gwaith datblygu cymunedol a gweithgareddau cymdeithasol ac yn ymateb i anghenion lleol i wella safon byw yn yr ardal.

5. Mae gan y Cyngor 16 o aelodau etholedig, ac mae'r Clerc yn gweithio'n llawn amser.

Mae nifer o grwpiau cymdeithasol, diwylliannol a chymunedol yn chwarae rhan flaenllaw ym mywyd yr ardal.

- Mae canran siaradwyr Cymraeg y dref ynghlwm, yn unol â'r cyfrifiad
- Mae'r Mudiad Ysgolion Meithrin yn weithgar yng Nghaergybi, ynghyd â'r Urdd.
- Darperir addysg cyfrwng Cymraeg gan Ysgol Morwyn yn Kingsland.

6. Polisiâu a Mentrau:

Wrth lunio neu ystyried polisiâu a mentrau newydd, bydd y Cyngor yn:

- Asesu eu heffaith ieithyddol ac yn sicrhau eu bod yn gyson â'r Cynllun Iaith;
- Hyrwyddo a hwyluso defnyddio'r Gymraeg pryd bynnag y bydd hynny'n bosibl ac yn symud yn nes at weithredu'r egwyddor o gydraddoldeb yn llawn bob cyfle a ddaw;
- Ymgynghori ymlaen llaw â Chomisiynydd y Gymraeg ynghylch cynigion fydd yn cael effaith ar y cynllun neu ar gynllun unrhyw gorff cyhoeddus arall. Ni fydd y cynllun yn cael ei ddiwygio heb gytundeb y Comisiynydd;
- Sicrhau fod y rhai sy'n ymwneud â ffurfio'r polisi yn ymwybodol o'r Cynllun ac o gyfrifoldebau'r Cyngor dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993 a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011
- Sicrhau y bydd y mesurau yn y Cynllun yn cael eu gweithredu wrth roi polisiâu a mentrau newydd ar waith;
- Pan fyddir yn ymgynghori â'r Cyngor ynghylch ceisiadau cynllunio, bydd y Cyngor yn annog ymgeiswyr i godi arwyddion dwyieithog mewn lleoliadau megis swyddfeydd, busnesau a siopau ac archfarchnadoedd gan gyfeirio at natur ieithyddol yr ardal;
- Pan fo mân wahaniaethau yn unig rhwng sillafiad Cymraeg a Saesneg enw lle, stryd, ward neu gymuned, bydd y Cyngor yn cefnogi mabwysiadu'r enw Cymraeg.

7. Safonau ansawdd:

Bydd y Cyngor yn darparu gwasanaeth o'r un safon uchel ac yr un mor brydlon yn y ddwy iaith.

8. Ymdrin â'r cyhoedd sy'n siarad Cymraeg:

Gohebiaeth Ysgrifenedig (Post ac E-byst)

- Bydd y Cyngor yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg neu'r Saesneg.
- Ni fydd ateb gohebiaeth trwy gyfrwng y Gymraeg yn achosi oedi
- Dechreuir pob gohebiaeth ag aelod o'r cyhoedd yn ei dewis/ddewis iaith lle bo hynny'n hysbys.
- Os nad yw'n hysbys, bydd gohebiaeth ddechreuol y Cyngor yn ddwyieithog.
- Bydd pob cylchlythyr a llythyr safonol i'r cyhoedd yn ddwyieithog.
- Lle bydd yn berthnasol, bydd papur pennawd swyddogol y Cyngor sy'n cynnwys datganiadau yn y ddwy iaith yn ei gwneud hi'n glir y croesewir gohebiaeth yn y Gymraeg neu'r Saesneg.

9. Galwadau Ffôn:

Nid yw'r Clerc yn rhugl yn y Gymraeg ond mae'n deall Cymraeg sylfaenol. Fodd bynnag, pan fo aelod o'r cyhoedd yn dymuno siarad Cymraeg, bydd y Clerc yn cynnig trefnu fod aelod Cymraeg o'r Cyngor yn dychwelyd yr alwad neu'n esbonio bod croeso i'r unigolyn barhau gyda'r alwad yn Saesneg neu anfon ei ymholiad yn Gymraeg trwy lythyr.

Mae'r Clerc yn cael gwersi Cymraeg gyda'r nod o fod yn rhugl.

Pan ddaw swydd y Clerc yn wag bydd y Cyngor yn ei hysbysebu gan nodi fod sgiliau dwyieithog yn ddymunol fel bod y Cyngor yn gallu cynnig gwasanaeth dwyieithog i'r cyhoedd.

10. Cyfarfodydd Cyhoeddus a drefnir gan y Cyngor neu ar ei ran:

- Bydd pob cyhoeddusrwydd am gyfarfod cyhoeddus o'r fath yn ddwyieithog.
- Bydd y Cyngor yn darparu offer cyfieithu ar gyfer y di-gymraeg, yn ôl y galw, mewn cyfarfod cyhoeddus a drefnir gan y Cyngor neu ar ei ran.
- Croesewir cyfraniadau yn y Gymraeg neu'r Saesneg mewn cyfarfodydd cyhoeddus a gynhelir gan y Cyngor. Gwneir hyn yn glir yn y papurau sy'n galw'r cyfarfod neu'n ei hysbysebu.
- Ar ddechrau'r cyfarfod, bydd y Cadeirydd yn tynnu sylw'r cyfarfod at wasanaeth cyfieithu pan fydd ar gael.
- Bydd o leiaf un neu'r ddau [un aelod o staff] [Aelod Etholedig] yn bresennol mewn cyfarfod cyhoeddus i groesawu'r cyhoedd ac i ymdrin ag ymholiadau, cwestiynau neu sylwadau yn y Gymraeg.
- Bydd unrhyw ddeunyddiau ysgrifenedig, megis taflenni neu sleidiau, a ddefnyddir mewn cyfarfodydd cyhoeddus yn ddwyieithog

11. Cyfarfodydd Arferol y Cyngor:

- Bydd pob hysbysiad a Rhaglen o gyfarfodydd y Cyngor yn ddwyieithog.
- Cynhelir cyfarfodydd y Cyngor yn y Gymraeg a'r Saesneg. Darperir offer cyfieithu i'r di-gymraeg
- Bydd cofnodion y cyfarfodydd yn ddwyieithog.

12. Cyfarfodydd wyneb yn wyneb â'r cyhoedd

Mae'r Cyngor yn croesawu cyfarfodydd gyda'r cyhoedd yn un ai'r Gymraeg neu'r Saesneg a bydd y Clerc yn gofalu y gwneir trefniadau i unrhyw aelod o'r cyhoedd sy'n dymuno trafod materion yn y Gymraeg allu gwneud hynny gydag aelod dwyieithog o'r Cyngor.

13. Gwefannau a Safleoedd Cyfryngau Cymdeithasol

Bydd cyhoeddiadau a wneir ar ran y Cyngor ar y we yn ddwyieithog.

14. Hunaniaeth Gorfforaethol

Mae enw'r Cyngor yn ddwyieithog

15. Arwyddion Swyddfa'r Cyngor:

Bydd pob arwydd gwybodaeth a godir am y tro cyntaf neu yn lle hen arwydd ar eiddo'r Cyngor yn ddwyieithog ac, felly hefyd, unrhyw arwyddion gwybodaeth gyhoeddus eraill y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdanynt.

16. Llunio a Chyhoeddi Dogfennau Cyhoeddus:

- Os bydd fersiynau Cymraeg a Saesneg yn cael eu cyhoeddi ar wahân, bydd y ddwy fersiwn yn ymddangos ar yr un pryd, yn cael eu dosbarthu gyda'i gilydd a byddant yr un mor hawdd i'w cael.
- Bydd materion hysbysebu a chyhoeddusrwydd yn ddwyieithog.

17. Dyfarnu Grantiau a Chymorth Ariannol:

Yn y manylion a roddir i'r rhai sy'n bwriadu ymgeisio am gyfraniad ariannol tuag at weithgareddau lleol, bydd y Cyngor yn gwneud yn glir fod angen i ymgeiswyr ddisgrifio sut y maent yn bwriadu adlewyrchu natur ieithyddol y gymuned a'u cynulleidfa yn y gweithgareddau y maent yn gofyn am gefnogaeth ariannol tuag atynt. Wrth bwysu a mesur ceisiadau, bydd y Cyngor yn sicrhau fod ymgeiswyr wedi adlewyrchu natur ieithyddol y gymuned a'u cynulleidfa yn briodol yn eu cais.

18. Gwasanaethau gan drydydd parti:

Bydd unrhyw drefniadau a wneir gan y Cyngor i ddefnyddio trydydd parti i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus ar ei ran yn cydymffurfio â gofynion penodol y Cynllun fel y'u hamlinellwyd gan y Cyngor. Bydd y Cyngor yn nodi pa fesurau perthnasol y Cynllun y bydd angen i'r trydydd parti gydymffurfio â nhw yn y manylebau tendro neu gontract.

19. Trefniadau gweinyddol a monitro:

- Mae gan y Cynllun hwn gefnogaeth lawn y Cyngor.
- Y Clerc fydd yn gyfrifol am weithredu'r Cynllun o ddydd i ddydd yn y Cyngor.
- Yn ôl y galw, bydd y Clerc yn sicrhau bod canllawiau a chyfarwyddiadau ar gael i bawb sydd yn ymwneud â gweithredu'r Cynllun.
- Clerc y Cyngor fydd yn gyfrifol am fonitro gweithrediad y Cynllun
- Bydd y Cyngor yn rhoi cyhoeddusrwydd i'r cynllun yn rheolaidd.
- Bydd y Cyngor yn cael adroddiad blynyddol byr ar weithredu'r Cynllun a chaiff ei arddangos yn lleol (er enghraifft, yn y wasg leol, ar hysbysfyrdau lleol, yn y papur bro misol ac ati) gyda chopi'n cael ei anfon at Gomisiynydd y Gymraeg. Hefyd, bydd y Cyngor yn gwahodd trigolion Cymraeg eu hiaith i roi eu barn ar y gwasanaeth a sut y gellid ei wella, trwy roi copi o'r Adroddiad yn y swyddfa leol.

20. Cwynion:

Dylid cyfeirio unrhyw sylwadau, cwynion neu awgrymiadau ynghylch y cynllun at:

Robert Henderson

Clerc y Dref

Neuadd Y Dref

Stryd Newry

Caerdybi

Ynys Môn

LL65 1HN

reception@holyheadcouncil.co.uk

Bydd y Cyngor yn adolygu cynnwys y cynllun hwn bob tair blynedd.

Adolygwyd: Ebrill 2023

Adolygiad nesaf: Ebrill 2026

Holyhead Town Councils Welsh Language Scheme

April 2023

1. Opening statement

Holyhead Town Council has adopted the principle that in the conduct of public business in Wales it will treat Welsh and English on a basis of equality. This Scheme sets out how the council will implement that principle in the provision of services to the public in Holyhead.

2. The Council recognises that members of the public can express their views and needs better in their preferred language, that enabling them to use their preferred language is a matter of good practice rather than a concession and that the denial of that right could place members of the public at a real disadvantage. The council will therefore offer the public the right to choose which language to use in dealings with the Council.

3. The Council aims:

- To enable everyone who receives or uses the Councils services or contributes to the democratic process to do so through the medium of Welsh or English, according to personal choice.
- To encourage the use of Welsh in the community.

4. Introduction to Holyhead Town Council

Amongst the Council's main duties are:

- Consider planning matters.
- Suggest improvements regarding highways.
- Provide Christmas lights every year.
- Provide financial assistance for voluntary organisations and charities.
- Look after public seating and notice boards.
- Appoint representatives to numerous local and outside bodies.

The Council is working to promote community development and social activities and respond to local needs to improve the standard of life in the area.

5. The Council has 16 elected members, and the Clerk who works full time.

There are several social, cultural and community groups that play a prominent part in the life of the community.

- The percentage of Welsh speakers in the Town is attached as per the census.
- Mudiad ysgolion Meithrin are active in Holyhead along with the Urdd.

- Welsh medium education is provided by Ysgol Morswyn in Kingsland.

6. Policies and Initiatives:

In devising new policies and initiatives the Council will:

- Assess their linguistic effect and ensure that they are consistent with the Welsh Language Scheme
- Promote and facilitate the use of Welsh wherever possible and will move closer to implementing the principle of equality fully at every opportunity.
- consult with the Welsh Language Commissioner in advance regarding proposals that will affect the scheme, or the scheme of any other public body. The scheme will not be altered without the Commissioner's agreement
- ensure that those involved in formulating policy will be aware of the Scheme, and of the Council's responsibilities under the Welsh Language Act 1993 and the Welsh Language (Wales) Measure 2011;
- Ensure that the measures contained in the scheme are applied to new policies and initiatives when they are implemented.
- When the Council is consulted on planning applications, the Council will encourage applicants to erect signs bilingually in locations such as offices, businesses and shops and supermarkets by referring to the linguistic nature of the area.
- Where only minor differences exist between the Welsh and English spelling of place, street, ward, or community names, the Council will support the adoption of the Welsh version.

7. Standards of quality:

Services provided in English or Welsh will be of an equally high standard and equally prompt.

8. Dealing with the Welsh-speaking public:

Written communication (Mail and Email)

- The Council will welcome correspondence in either English or Welsh.
- Correspondence through the medium of Welsh will not in itself lead to any delay.
- All correspondence with a member of the public will be initiated in his/her preferred language if known.
- If it is not known initial correspondence from the Council will be in Bilingual.
- All circular or standard letters to the public will be bilingual.

- Where relevant, the Council's official headed paper will include a statement in both languages making it clear that correspondence is welcome in either Welsh or English.

9. Telephone Calls:

The Clerk is not fluent in Welsh but can understand basic Welsh language. However, when a member of the public wishes to speak Welsh, the Clerk will offer to arrange for a Welsh speaking member to return the call or explain that the individual is welcome to continue with the call in English or send in their enquiry in written form in Welsh.

The Clerk is enrolled in Welsh Language lessons aiming to be fluent in Welsh speaking.

When the Clerk's post becomes vacant it will be advertised confirming that bilingual skills will be desirable so that the council can offer a bilingual service to the public.

10. Public meetings organised by or on behalf of the Council:

- All Publicity for public meetings will be bilingual.
- The Council will provide translation facilities for non-Welsh-speakers, according to need, for public meetings arranged by or on behalf of the Council.
- Contributions are welcomed in either Welsh or English at public meetings held by the Council. This will be stated clearly in the notices that inform or publicise the meeting.
- At the start of the meeting, the Chair shall draw attendees' attention to interpretation services when available.
- At least – **one or both** [one staff member] [Elected Member] will be present at public meetings to welcome the public and to deal with enquiries, questions or comments in Welsh.
- Any written materials such as leaflets or slides that are used in public meetings will be bilingual.

11. Ordinary Council Meetings:

- The notice and Agenda for the Council's meetings will be bilingual.
- The Council's meetings are conducted through the medium of English and Welsh, Welsh translation is provided.
- The minutes of the meetings will be bilingual.

12. Face to face meetings with the public:

The Council welcomes meetings with the public in either Welsh or English, and the Clerk will ensure that appropriate arrangements are taken to enable any

member of the public who wishes to discuss matters in Welsh to do so with a bilingual member of the Council.

13. Websites and social media sites

Announcements made on the internet on behalf of the Council will be in English and Welsh.

14. Corporate Identity

The Council's name is bilingual.

15. Council Office Signage:

All new information signs or those replacing previous signs on Council property will be bilingual, as will any other public information signs for which the Council is responsible.

16. Producing and Publishing Public Documents:

- If Welsh and English versions are published separately, they will appear simultaneously, be distributed together and be equally accessible.
- All advertising and publicity activities will be bilingual.

17. Awarding Grants and Financial Assistance:

If the information that is sent to those intending to apply for financial assistance towards local activities, the council will make it clear that there is a need for applicants to describe how they intend to reflect the bilingual nature of the community and their audience in the activities for which they require financial support. When considering applications, the Council will ensure that applicants have appropriately reflected the linguistic nature of the community and their audience in their application.

18. Services provided by a third party:

Any arrangements made by the council to use a third party to deliver services to the public on its behalf will comply with the specific requirements in the scheme as outlined by the Council. The Council will outline which relevant measures in the Scheme the third party will have to adhere to within the tendering or contract specifications.

19. Administrative arrangements and monitoring:

- This scheme has the full support of the Council.
- The Clerk will be responsible for implementing the Scheme on a day-to-day basis within the Council.

- According to need, the Clerk will ensure that guidelines and instructions will be available to all those who are involved in the implementation of the scheme.
- Responsibility for monitoring the Scheme will rest with the Clerk of the Council.
- The Council will publicise the Scheme regularly.
- The Council will receive a brief annual report on implementing the Scheme that will be displayed locally (for example, the local press,, local information boards, monthly papur bro and so on with a copy being sent to the Welsh Language Commissioner. Also, the Council will invite local Welsh speaking residents to offer their views on the service and how it could be improved, by placing a copy of the Report in the local office.

20. Complaints:

Any comments, complaints or suggestions regarding the scheme should be addressed to:

Robert Henderson
Clerc y Dref
Neuadd Y Dref
Newry Street
Caergybi
Ynys Mon
LL65 1HN

Robert Henderson
Town clerk/Financial Officer
Town Hall
Newry Street
Holyhead
Anglesey
LL65 1HN

reception@holyheadcouncil.co.uk

The Council Shall review the contents of this Scheme every 3 Years.

Reviewed: April 2023

Next review: April 2026